

Опублікована

Карпова І.Г. Виховна діяльність у ВНЗ України в умовах євроінтеграційних освітніх процесів // Вища школа в Україні і Болонський процес: Матеріали III Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., Київ, 10 жовтня – 1 грудня 2014 р. / Редкол. І.Т. Тимошенко (відп. ред..) та ін.. К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2014. – С. 56-61.

Карпова І. Г., к. пед. н., доц.
Чернігівський національний
технологічний університет

ВИХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ВНЗ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ПРОЦЕСІВ

Процеси євроінтеграції, що відбуваються в Україні, торкаються, зокрема, царини освіти й науки, про що наявне засвідчило прийняття Закону “Про вищу освіту” [2]. На основі положень нового закону розширюються права ВНЗ, діяльність яких будується на принципах автономії та самоврядування. Серед основних завдань вищого навчального закладу (ст. 26 Закону) з-поміж інших визначено: формування особистості шляхом патріотичного, правового, екологічного виховання, утвердження в учасників освітнього процесу моральних цінностей, соціальної активності, громадянської позиції та відповідальності, здорового способу життя, вміння вільно мислити та самоорганізовуватися в сучасних умовах; забезпечення органічного поєднання в освітньому процесі освітньої, наукової та інноваційної діяльності; створення необхідних умов для реалізації учасниками освітнього процесу їхніх здібностей і талантів тощо.

Отже, хоча в законі прямо не йдеться про організацію виховної діяльності у ВНЗ, ряд його положень свідчить, що розвиток здібностей, обдаровань, творчого потенціалу студентської молоді, виховання її на засадах патріотизму, високих моральних цінностей має залишатись одним із пріоритетних напрямків діяльності вищої школи. Європейська освітня парадигма виходить з того, що студенти – це, в цілому, сформовані дорослі люди, які мають право самостійно обирати власну лінію поведінки, приймати незалежні свідомі рішення, особисто будувати стратегію власного життя. Разом із тим, як свідчить практичний досвід, організація позанавчальної діяльності студентів, спрямованої на їх всебічний розвиток, створення умов для задоволення молоддю своїх професійних, наукових, творчих, дозвіллевих та ін. інтересів, є важливим напрямком діяльності у ВНЗ західної Європи, зокрема, органів студентського самоврядування.

Так, наприклад, у ВНЗ Великобританії (97 університетів та 50 коледжів університетського сектору) існують різні форми організації студентського

дозвілля, розраховані на різні рівні духовних потреб. Післяобідній час у середу традиційно виділяється на спортивні заняття [1, с. 18-20]. У всесвітньовідомому Оксфордському університеті з 1823 року існує так звана Оксфордська Рада – університетський клуб, основною метою якого є шляхом організації формальних дебатів та інших видів соціальної діяльності виховання лідерських якостей студентської молоді, якостей соціального партнерства. До речі, за час свого заснування клуб виховав багатьох провідних політичних лідерів, видатних особистостей, що зробили значний внесок в політику, науку та літературу Великої Британії [1, с. 23].

Актуальною формою розвитку лідерської обдарованості студентської молоді, виховання ділових якостей для майбутньої професійної міжнародної діяльності є так звані Літні школи міжнародної політики (діє, зокрема, в Оксфордському університеті), в яких мають можливість навчатися і розвивати свої творчі здібності студенти й з України [5]. Скажімо, в університеті du Littoral Cote d’Opale м. Дюнкерка (Франція) активно функціонує Рада з питань навчання та університетського життя, що займається питаннями залучення студентів до участі в активному житті, сприяє їх культурній, спортивній, соціальній роботі, підвищенню участі студентів у різноманітних об’єднаннях [1, с. 28]. До речі, щорічно з державного бюджету у Франції виділяються чималі кошти на студентські потреби, наприклад, у 2004 році на розвиток студентських ініціатив та проектів у культурному житті університетів з 1 217 000 євро 380 000 євро було виділено на підтримку культурних проектів студентів в рамках програми Культурні Дії (570 проектів щорічно), 380 000 євро – на організацію життя в гуртожитках та університетських містечках, 85 000 євро – на організацію національних конкурсів та ін.. [1, с. 35].

В університетах, наприклад, Франції активно діють різного роду асоціації (навчально-професійні, солідарності та ін..), серед яких, для прикладу, культурні асоціації (“Cite Fac”, університет м. Дюнкерка) займаються позанавчальною діяльністю: організовують театральні гуртки, гуртки з читання, вечірки, подорожі до європейських столиць, “мовні клуби” й т. п.; спортивні асоціації – залучають студентів до активного заняття спортом, організовують різні змагання тощо [1, с. 41-42]. Таким чином, в західноєвропейських вищих навчальних закладах приділяється достатня увага, висловлюючись мовою вітчизняної педагогіки, вихованню студентської молоді, оскільки виховання студента, як відомо – це процес цілеспрямованого творчого, професійного тощо формування його особистості, а організація і діяльність різного роду асоціацій, рад, клубів у ВНЗ західної Європи й сприяє вирішенню цього завдання.

Як показує практика, у вищих навчальних закладах України накопичений значний досвід організації виховної роботи зі студентами. В багатьох ВНЗ України діють Студентські клуби, Центри виховання, Центри організації дозвілля, культурно-масової роботи, творчі спілки, студії, спортивні секції і т. д., що виховують студентів на засадах гуманізму, високої духовності й моральності, патріотизму, шанобливого ставлення до світової та вітчизняної культури, сприяють розвитку їх творчого потенціалу, здібностей і обдаровань, набуттю

загальнокультурних і професійних компетенцій. Разом із тим останнім часом відстежується тенденція певного зниження ролі й значення виховної роботи.

Але, за дослідженнями психологів, на студентський вік припадає чи не найглибша життєва криза людини. Крім того, останні десятиліття показали, що в українському суспільстві не зменшилась, а, навпаки, зросла кількість моральних, соціальних проблем серед молоді, в тому числі, студентської. Незадовільним є нинішній стан здоров'я української молоді, збільшується кількість постійно вживаючих наркотичні речовини (наприклад, серед зареєстрованих споживачів наркотиків молодь віком до 28 років становить 80 %); окреслилася тенденція до погіршення психічного і духовного здоров'я молодих людей. Щорічно до вищих навчальних закладів вступають 30-50% абітурієнтів, які за станом психосоматичного здоров'я направляються до спеціальних медичних груп. Не краща ситуація з моральними проблемами – молодь спокійно ставиться до дошлюбних сексуальних стосунків, проституції, вживання легких наркотиків, водіння автомобіля в нетверезому стані та ін. Щасливими себе в Україні відчуває лише 6,5 % молодих людей [4].

Окреслені проблеми вимагають збереження уваги до виховної роботи у вищій школі. На нашу думку, у ВНЗ має бути створена така система виховання, що не лише з перших моментів навчання “включить” першокурсника у виховний процес, а й створить умови для формування його особистості, всебічного і гармонійного розвитку упродовж всього періоду навчання. В кожному ВНЗ актуальним, на нашу думку, є створення Центрів виховання (скажімо, Центру культурології, виховання, творчого розвитку і організації дозвілля студентів), головна мета функціонування яких – координувати діяльність всіх структур, що забезпечують організацію виховання у кожному ВНЗ, забезпечувати системність, систематичність і послідовність у цій роботі, а також сприяти студентській молоді в творчому розвитку, організації цікавого і змістовного, корисного для власного саморозвитку дозвілля [3].

Надання широкої автономії дозволяє вищим навчальним закладам організовувати навчально-виховний процес з урахуванням надбань як національного виховання, так і зарубіжної освітньо-виховної практики, а також кращих традицій виховання, що склалися у кожному конкретному вищому навчальному закладі.

Список використаних джерел:

1. Європейська практика студентського самоврядування в університетах України. – Методичні матеріали / Під. ред. проф. Буяльської Т. Б. – Вінниця, 2006. – 69 с.
2. Закон України “Про вищу освіту” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : vnz.org.ua/zakonodavstvo/
3. Карпова І. Г. Педагогічні інновації у виховній діяльності вищого навчального закладу // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 11. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Вип. 18. – 2014. – С. 26-33.

4. Ковальський Г. Соціальні проблеми молоді в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://old.niss.gov.ua/Monitor/april08/27.htm>
5. Студенти Інституту міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка у Літній школі міжнародної політики [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://www.iir.edu.ua/press_center/news/Oxford_University_International_Politics_Summer_School/